

Predikatie over Psalm 119:31, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 17 augustus 1952 te Den Haag

Gezongen: Psalm 3:1 en 2.

Gelezen: Psalm 119:17-32.

Gebed:

Volzalig, algenoegzaam en aanbiddelijk Opperwezen, eeuwig, enig en drie-enig God, uit Wie en door Wie en tot Wie alle dingen zijn, en aan Wie toekomt lof, eer en dankzegging, ach, dat we tot U mochten naderen met eerbied en met onderwerping, met een diep verlangen om door U te mogen worden geleid, te mogen worden geleid uit onszelf en uit de wereld en uit onze eigen gerechtigheid en eigen wijsheid en eigen kracht, en uit de zonde. Doe ons U achteraan kleven en volgen, in iedere weg en in elke omstandigheid. Want hoe moeilijk het somtijds ook is, het is oneindig veel gemakkelijker in Uw wegen, die tegenspoed schijnen te zijn, dan in die welke de wereld bewandelt. Dat was de wijsheid en de genade van de dichter van de oude dag, van David. Uit zijn hart welde op en over zijn lippen kwamen deze woorden: 'Ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid.' Welk een voorrecht! En hoe goed is het voor dezulken, en hoe zal het goed met hen aflopen!

Door uw voorzienigheid zijn wij met elkander aan deze plaats vergaderd. Een betere plaats op de wereld is er niet. Gij zegt: 'Hier zal Ik wonen; dit is Mijn rust', omdat Uw Woord hier verklaard wordt, de waarheid hier gevonden wordt. En zo heeft dezelfde dichter uitgeroepen: 'Hoe lieflijk zijn Uw woningen, o HEERE der heirscharen!' En als hij verstoken was van mede op te gaan, dan was hem dat een oorzaak van droefenis, en dan riep hij uit: 'Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God.'

Heere, gedenk ons in deze ogenblikken en doe ons spreken wat waarachtig is. En laat het ons om niets gaan, want alles is bereid. We hebben slechts te volgen, te volgen in spreken en in horen. En als we dit mogen doen, dan verrichten we wat U wilt dat we doen zullen. En zo we er met het onze tussenkomen, dan is het voor U bedorven, maar voor ons ook.

Gedenk onze zieken. Er zijn er die ernstig ziek zijn. Heere, bij U zijn

uitkomsten, ook tegen de dood, tegen de lichamelijke en tegen de geestelijke dood, tegen de eeuwige dood. Want Gij waart in Christus de wereld met Uzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende, en Gij hebt het woord der verzoening in ons gelegd. Doe hen dit bedenken.

Een is in ons midden, een jong mens, die Ge van een langdurige ziekte wilde oprichten. Nu was zijn verzoek dat dit nu hier gedacht zou worden. Leer hem dit nu zelf ook doen, door zijn jonge leven, dat Ge nu nog hebt willen verlengen, zijn gezondheid en krachten, die Ge hem nog wederom hebt willen teruggeven, aan U te wijden. Ach, hoeveel levens gaan verloren omdat men zich aan U onttrekt. Gedenk hen die ver van ons verwijderd zijn en weggingen. Waarom? Het is U bekend. Maar doe ons die hier zijn, wél bedenken dat het smartelijk kon tegenvallen. 'Ken de HEERE', dat is de roepstem, 'in al uw wegen.'

Wil uw Kerk onderhouden, uitbreiden. Het is er altijd voor haar opaan gekomen. Wat in deze tijd is, dat is niet van gisteren. Dat was er al toen Kaïn zijn broeder doodsloeg, en het zal blijven tot op het ogenblik dat de wereld zal zien in Wie ze gestoken heeft. Dan zal het uit wezen, voor eeuwig.

Erbarm U over ons volk, de koninklijke familie, de regering, de volkeren. Men meent dat men moet doen zoals men doet. En zo heeft men U buitengezet, uit de kerk en maatschappij, buiten de regeringen. Heere, eenmaal zult U tevoorschijn treden, ofschoon Gij dit reeds elke dag doet. Maar is Uw hand verheven, men ziet het niet. Maar men zal het zien!

Amen.

Gezongen: Psalm 3:3.

We zouden, mijn zeer geachte toehoorders, graag uw aandacht hebben voor het 31e vers van de 119e Psalm:

'Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE, beschaam mij niet.'

'Ik.' Dat is natuurlijk niemand anders dan de dichter van de psalm. Of dat nu David of een ander geweest is, dat komt op hetzelfde neer.

Maar behalve de dichter van de 119e Psalm, is het ieder die gelooft. Als een mens dat onuitsprekelijke voorrecht mag hebben dat hij gelooft, dan zegt hij: *'Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE, beschaam mij niet.'* Hier is een zware strijd aan verbonden, want we zijn overvol van huichelarij en ongerechtigheid. En dat moet er nu allemaal onder, alles. En er moet een zuiver leven zijn. En dat zuivere leven spreekt hier: *'Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE, beschaam mij niet.'* Er moet oprechtheid zijn en een haten van al wat van de oprechtheid verschilt of ertegen ingaat. Want alleen de oprechten hebben God lief.

'Ik kleef vast aan Uw getuigenissen.' Wat zijn dat, de getuigenissen Gods? Dat is de heilige Schrift, de prediking. Niet iedere prediking, maar die waarin onderscheid gemaakt wordt tussen Wet en Evangelie. Gebeurt dit niet, dan is zulk een prediking énkél misleiding. En degenen die zich daaronder neerzetten, laten moedwillig en vrijwillig zich misleiden. En het einde daarvan zal vreselijk wezen. Want tot dezulken zal de Heere zeggen: *'Ik ken u niet. Ik ken u niet.'* Gods getuigenissen zijn ook: wat weleens gezegd is op schavotten en brandstapels en in gevangnissen en op ziek- en sterfbedden. En ook: de tijdelijke zegeningen en het kruis, het moeilijke kruis.

'...getuigenissen...' En wat is de inhoud van deze getuigenissen? Wat getuigen ze? Wel, ze getuigen van God en van mij en u, van de mens. Wie dit nu verstaat, die heeft een geestelijk begrip van de dingen gekregen.

Ze getuigen van God. En wat getuigen ze? U gelooft, de hele wereld gelooft dat God bestaat. Ook degenen die zeggen dat ze het niet doen, geloven. Er bestaan geen atheïsten, geen godloochenaars. Het is alles zelfbedrog, zoals de mens nooit anders doet van zichzelf dan zichzelf bedriegen. Maar wat is nu God? Wie is Hij? En wat is Hij voor ons? En dan kunnen we aan deze drie vragen nog een andere toevoegen: En wat ben ik voor Hem? Hierover kunt u de gehele dag nadenken, en de gehele week, en uw gehele leven. En als u het moogt doen, dan zult u uw leven niet besteed hebben aan allerlei nietige en nietswaardige dingen, zoals de meeste mensen doen.

Wat zeggen de getuigenissen van God? Dat Hij is. Dat Hij is de Schepper. Ja, dat zegt de Bijbel zomaar, dat Hij is de Schepper. Wat een waarheid! Dat Hij is Degene Die de mens herschept. Dat wordt ook al in de Schrift gevonden. Weet u wel welke wónderen ik nu uitgesproken

heb? Schepping en herschepping. Verstaat u de schepping? Begrijpt u de herschepping? Dat Hij is de eeuwige, onveranderlijke en alomtegenwoordige God, Wiens ogen de ganse aarde doorlopen, Die alle macht heeft in hemel en op aarde, tot Wie niemand kan zeggen: 'Wat doet Gij?' En Wiens hand door geen mens kan worden afgeslagen. Met Wie ik en u te doen zullen krijgen, vroeg of laat. Verder, dat Hij is een drie-enig God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Wanneer nu de Heilige Geest dit getuigenis aangaande God verzegelt in het hart, vanbinnen, in de ziel, dan ziet een mens enigermate wat God is. En wanneer hij dit gezicht ontvangt, dan druipt zijn ziel weg van treurigheid. Hij rechtvaardigt God, wist alle smetten van Hem af. Hij wordt om zo te zeggen de voorspreker van het Opperwezen, tegenover een ganse wereld en tegenover zijn verdorven bestaan. Hij veroordeelt zichzelf zonder enige terughoudendheid. Hier is niemand bij hem van de mensenkinderen, niemand, zodat hij niet kan zeggen: 'Die tollenaar...', of andere mensen. Die zijn niet bij hem. Hij is daar alleen. En niet zodra is een mens alleen met God, of hij is een zondaar. Niets anders, een zondaar. Dat een mens zoveel in te brengen heeft, wanneer de vinger op hem gericht wordt en gezegd wordt: 'Gij zijt een zondaar', dat is alleen omdat God er niet is. Als God er wel was, dan zou hij doen wat David gedaan heeft, toen de vinger van Nathan op hem gericht was.

Dat is de lankmoedigheid van God, lieve mensen, dat Hij je nog wat laat begaan. Je kunt nog in- en uitgaan en morgen weer doen wat je lust, eten en drinken, en vermaak zoeken, onschuldig vermaak, waarin op zichzelf helemaal geen bezwaar te vinden is. Maar dit is het bezwaar: gij eet en gij drinkt, gij trouwt en geeft ten huwelijk, en gij ziet de zondvloed niet. Dat is het bezwaar. En zo zorgt gij niet voor uw onsterfelijke ziel. Hoe oud zijt gij? Dertig jaar? Nog onbekeerd? Ontzettend! Veertig, vijftig, zestig, zeventig, misschien wel tachtig jaar. Nóg onbekeerd? Mens, we wensen je geen ogenblik rust toe, voordat ge er zijt. En als ge er niet komt, dan is de het de vraag of er iemand een zwaardere hel zal hebben dan u. Omdat u het geweten hebt en niet gedaan.

Hij vernedert zich. En dan kan hij niet meer nalaten, en nooit meer nalaten, zolang als hij aan deze zijde van het graf is, om zijn zaligheid te zoeken daar waar deze zaligheid is, dat is, buiten hemzelf, in de Heere Jezus.

Maar er wordt ook getuigd van de mens. En wat zegt het getuigenis van de mens? Kunt u het mij zeggen? De getuigenissen die ik u genoemd heb, zeggen van de mens dat hij een zondaar is. Maar u wilt misschien wezen een zoeker, een mens met betrekking op de behoudenis, een liefhebber van Gods volk, een die tracht zijn weg wél aan te stellen – zo wilt u misschien zijn. Maar dat bent u niet, dat is u niet. En nu zegt het getuigenis dat u een zondaar bent, niets anders, een gevallene in Adam. In Adam zijt ge een gevallene. Nooit meer herstellen, nooit meer kunt ge het herstellen. Er is wel herstel, maar niet bij u. Dat getuigt het Woord en wat ik u verder genoemd heb. En als nu de Heilige Geest dat getuigenis verzegelt, dan bukt een mens en hij gaat voor God opzij. Hij gaat opzij, hij gaat geheel opzij, hij verdwijnt, hij verdwijnt voor het Opperwezen: minder dan een stofje aan de weegschaal, dan een druppel aan de emmer, wordt hij hier. En daar wil God hem hebben. Want daar *is* hij, daar *is* hij. Wat hij daar bekent te zijn, dat is hij altijd geweest, maar hij kon het niet zijn. En nu is hij er, hij bekent het. En daar wordt hij gevonden: in het dal van ootmoed. Want God zegt: ‘Op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en die voor Mijn woord beeft’ (Jes. 66:2). Daar wordt hij gevonden. Daar vindt de Heere een mens. Wij, ik heb u dit dikwijls gezegd, wij trekken ons op. Wij spinnen, en hoe belachelijk en verkeerd het ook is, aan dat spinrag, aan deze draad trekken we ons op, trachten we ons op te trekken, om ergens God te ontmoeten. Daar heeft nooit iemand de Heere gevonden. Maar in de diepte, daar.

Gods offers zijn een gans verbroken geest,
Door schuldbesef getroffen en verslagen;
Dit offer kan Uw heilig oog behagen;
’t Is nooit, o God, van U veracht geweest.

En van wie zijn nu deze getuigenissen? De dichter zegt: ‘Ik kleef vast aan *Uw* getuigenissen.’ Ze zijn dus van God. Ja, men moet God zijn om God te kunnen verklaren. Arme mens die wij zijn, wij trachten op allerlei wijze iets van God te weten te komen, als wij ernstige mensen zijn namelijk. We trachten iets van Hem te weten te komen. Dat is niet mogelijk. Zulk trachten is met onvruchtbaarheid geslagen. Want dan

zouden wij in staat zijn om God te verklaren! Maar God moet Zichzelf verklaren, en Hij alleen kan dat. En wie heeft Hem nu verklaard? Christus. En hieruit, dat Christus Hem verklaard heeft, blijkt dat Christus Zelf ook God was. Want het is niet genoeg om te zeggen: Wij zijn orthodoxe of gereformeerde menen en geloven in de Godheid van Christus, dat is niet genoeg. Dat moet verklaard zijn vanbinnen. Anders kunt u er toch niet mee werken. U hebt er niets aan. Dat is een dode belijdenis. Zoals het bij miljoenen mensen is: *een dode belijdenis*. Zodat iemand wiens hart leeft ervan vlucht, het niet aanhoren kan. Een begenadigd mens kan een ellendige goed aanhoren, en zijn klaagtonen verneemt hij met blijdschap, en al zijn moeilijkheden, maar die dode orthodoxie kan door een begenadigde niet worden aangehoord. Daarvan vlucht hij. Want de dode orthodoxie bederft nog het karakter en het hele bestaan van een mens, zodat hij, terwijl hij van nature toch al zo'n grote huichelaar is, nog meer kracht ontvangt om te huichelen.

Denk over deze dingen na. Dat Christus God verklaard heeft, dat staat in de Bijbel, en als u genade hebt dan staat het in uw hart. 'Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard' (Joh. 1:18). En op een andere plaats zegt de Heere Jezus Zelf: 'Die Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien' (Joh. 14:9). Want: 'Ik en de Vader zijn één' (Joh. 10:30).

'*Ik kleef vast...*' Dat is een beeldspraak die u allen verstaat. En ik behoef er geen uitvoerige verklaringen van te geven. Denk nu maar aan 'kleven'. Twee voorwerpen kleven. Ze zijn van elkander verwijderd geweest. Daar ligt uw toestand, en de mijne ook: *verwijderd*. Verwijderd van het Woord. We geloven het Woord niet. We verstaan het Woord niet. We verwerpen het Woord. Zo bestaat een mens. Ja, zeker, we weten het helaas. Ofschoon dit weten goed is. Maar de zaak is dat een mens denkt dat hij er wat mee op heeft. Dat dacht de rijke jongeling ook. Maar toen er tot hem gezegd werd: Ga heen en verkoop al wat u hebt (Matth. 19:21), had hij er in het geheel niet meer mee op. En het zou me niet verwonderen als hij tandenknarsend de Heere Jezus verlaten had. Orpa: ach, wat had ze veel met haar schoonmoeder op. Want bij het scheiden huilde ze. Maar Moab erom te verlaten... U kunt doorgaan; vul het maar aan uit de Bijbel, en uit uw eigen bestaan.

Wat gelijmd is, dat is tot elkander gebracht. Er is een roeping. Twee-erlei roeping is er: een wederstandelijke en een onwederstandelijke. Het spreekt vanzelf dat ik hierover op dit ogenblik niet ga spreken. Maar de onwederstandelijke roeping, sta hier eens een ogenblikje bij stil. Wat doet de onwederstandelijke roeping? Die legt het Woord in het hart van een mens. Het was eerst tot hem gesproken, maar het was niet in hem. Maar in de onwederstandelijke roeping wordt het Woord in het hart van de mens gebracht. Hoor het maar, 2 Korinthe 5 vers 19: 'Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.' En wat is dat Woord nu? Dat is 'een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft' (Rom. 1:16). Wat is het Woord? Een vuur, de oude mens en al wat van de oude mens is, verterende, en de mens in vlam zettende, om God lief te hebben boven al en zijn naaste als zichzelf.

De stukken moeten bij elkaar gebracht worden. Wie brengt een mens tot het Woord en het Woord tot de mens? Dat doet de Heilige Geest. Dat doe ik niet, en u doet het ook niet. Maar dat doet de Heilige Geest. En hoe doet de Heilige Geest dat? Door de Wet in de consciëntie te brengen. En vanaf dat ogenblik heeft een mens geen rust meer. De Wet: dat is de eis van de Wet, 'Doe dat en gij zult leven' (Luk. 10:28), en de vloek van de Wet, 'Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen' (Gal. 3:10).

Ja, vele mensen willen een Heere Jezus. Maar niet Eén Die de Wet gedaan en de vloek gedragen heeft. En dat alleen is de ware Heere Jezus. Maar om Die te kennen en te kunnen aangrijpen, moet men zelf onder de Wet zijn, nog eens, onder de eis van de Wet en onder de vloek van de Wet. En houd u heel uw geloof nu maar voor verdacht, wanneer de Wet u niet geworden is een tuchtmeester tot Christus.

En als de Heilige Geest de Wet met haar eis en vloek in de mens gebracht heeft, dan plaatst hij daarna, na kortere of langere tijd, in datzelfde hart het Evangelie. Dacht u dat een mens van het Evangelie wat weet? Dacht u dat? Maar dan vergist u zich. Van de letter van de Wet weet een mens iets, maar van het Evangelie verstaat hij ook het minste niet. Het is bedekt, het Evangelie is bedekt. Maar nu verzegelt de Heilige Geest het Evangelie in het hart als de mens genoegzaam door de Wet

bearbeid is geworden. En weet u wat het gevolg hiervan is? Dat God gezien wordt in Zijn heerlijkheid. En wanneer dit plaats heeft, dan kan de mens van God niet meer afblijven. Dan zegt u: 'U zoekt mijn hart, mijn oog blijft op U staren' (Ps. 119:5 ber.). Dan is er voor eeuwig een band gekomen, hoe zwak het alles in het begin ook moge liggen. Maar dat beginsel neemt toe, en het geloof wordt gesterkt.

Wanneer twee dingen door lijm aan elkander bevestigd worden, dan grijpen ze elkander. En dat gebeurt hier ook. Er is een grijpen van ons door Christus en van Christus door ons. Maar het begint aan de zijde Gods. Vele mensen menen dat ze in Christus geloven. Maar ze weten het onderscheid niet. *Zij* zijn tot Christus gekomen. Maar vraag nu eens: 'Is Christus tot u genaderd?' Dan hebben ze geen antwoord. En nu is dat komen van hen tot Christus louter schijn. En ik verzoek u wel, in uw eigen belang, dat u hier goed op let: er is een komen van Christus tot ons. En dat ziet u bijvoorbeeld in de geschiedenis van Zacheüs de tollenaar. Dat komen van Hem tot ons, dat is het gegrepen worden van ons door Hem, waarvan Paulus spreekt in Filippenzen 3 (vs. 12). En daarop komt dan de zondaar, *in de kracht die Christus is*. Hij is immers 'de Kracht Gods en de Wijsheid Gods' (1 Kor. 1:24)? In de kracht die Christus is, grijpt deze nu geroepen zondaar Christus aan. En hiervan vindt u in Jesaja 27: 'Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken; vrede zal hij met Mij maken' (vs. 5).

Nu laat het gelijmde weleens los. Maar nooit in het geestelijke. De band die eenmaal door de Heilige Geest is gelegd, wordt nimmer losgemaakt. Want het is geschied naar het raadsplan Gods. 'Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen die Zijne zijn; en: Een iegelijk die den Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid' (2 Tim. 2:19). Christus heeft Zijn bloed niet op onzekere kansen gestort. Maar het is gelijk het staat in Jesaja 53: 'Doch het behaagde den HEERE Hem te verbrijzelen, Hij heeft Hem krank gemaakt; als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des HEEREN zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan' (vs. 10). De Heilige Geest blijft ook. 'Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid' (Joh. 14:16). En het Woord vertrekt niet meer uit het hart. Hoor eens wat Johannes hiervan

zegt in 1 Johannes 3 vers 9. Daar vinden we deze woorden: ‘Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet; want Zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.’ ‘Zijn zaad blijft in hem.’ Ik kan deze tekst nu niet gaan verklaren, maar hij zou een stof van uw overdenking kunnen wezen, vandaag. Laat het zo wezen.

En nu zegt de dichter: *‘Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE,’* en laat hij volgen: *‘beschaam mij niet.’* Nu, deze woorden zijn wel waard om ook overdacht te worden, en vooral ter harte genomen te worden.

Gezongen: Psalm 119:65 en 67.

God is gehaat. Zijn Woord wordt verworpen. Op Zijn bevelen let men niet. Zijn beloften worden niet geteld. Wanneer er nu iemand is die zegt: ‘Zo heeft de Heere tot mij gesproken’, en hij verwaardigd wordt om volgens dit gesproken woord en zijn consciëntie te handelen, dan openbaart zich de tegenstand. Want een mens kan heel goed godsdienst verdragen, al is hij zelf niet godsdienstig. Ja, hij is geneigd om een godsdienstig mens nog te prijzen. Maar weet u wat niemand kan verdragen? Dat men aan zijn leven komt, aan zijn bestaan, aan zijn geestelijk bestaan. Dat kan niemand verdragen. Dan staat er in het boek van Job: ‘Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven’ (Job 2:4). Het offer te brengen, daar is een mens niet toe in staat. Dat doet hij alleen als hij overwonnen is en ingewonnen is door God.

Dat zou ik kunnen uitbreiden, ten opzichte van de ingestelde kerk, en ten opzichte van de pogingen die men op het ogenblik doet om de oorlog te voorkomen. Let erop, let op uw eigen leven, en let op het leven van de volkeren, en let op het leven van de kerken, enzovoort. Voor één ding blijft men staan. Men wil een eindweegs mee, maar voor één ding blijft men staan. En dat is het offer van zichzelf. En nu moet het alles, hoe schoon het ook schijne, en hoe ernstig het ook lijke, nu moet het alles om de mens heen gaan, hij moet zich kunnen handhaven, tegenover God, tegenover zichzelf en tegenover de naaste. En dat is nu juist de valse weg. Want de Heere Jezus heeft gezegd en met Zijn voorbeeld bewezen dat het zo is: ‘Wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mij-nentwil, die zal hetzelfde vinden’ (Matth. 16:25).

Lieve jonge mensen en kinderen in ons midden, je zult het misschien nooit meer horen in Nederland. Onthoud het, onthoud het. En rust niet voordat je het verstaat. Ouders, zeg je kinderen deze dingen. Want in dezelve is het leven en bij deze dingen leeft men (Jes. 38:16). En bij alle andere sterft men en vergaat men en komt men om.

En waarin openbaart zich dan de tegenstand? Ten eerste komt de tegenstand van alle kanten. 'Gij zult van allen gehaat worden', Lukas 21, 'om Mijns Naams wil' (vs. 17). Dus reken op niets. En nu is dit het wonderlijke: als u op niets rekent dan zult u zoveel nog ontvangen, ook van de zijde van de mensen. Want als u een gelovig mens zijt, als u genade bezit, dan zegt u: 'Zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben' (Rom. 13:8). En in de hele wereld is u niet in staat één mens aan te wijzen die van uw kant uw vijand is. Nee, u hoeft uw hoofd niet om te draaien als u iemand tegenkomt, dat hoeft u niet te doen. Het is geen vijand van u – aan uw kant. Wat hij is... maar daarmee hebt u niet te maken. Hij is altijd het instrument, dat u leed brengt of iets anders. Het komt altijd van God. En als u dat nu kunt bedenken, dan kan hij toch uw vijand niet wezen. Volstrekt buitengesloten! En dat behoort tot de vrijheid van een christenmens. Zo staat hij en zo leeft hij in deze wereld.

Men waarschuwt hem. En men smeekt hem. En men staat tegen hem op. En men voorspelt hem vreselijke dingen. En men keert hem de rug toe. Zo openbaart zich de tegenstand van de wereld. En hoe staat nu daartegenover degene die zegt: *'Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE, beschaam mij niet'*? Het zou mij aangenaam zijn als u mij dat eens kon vertellen. Dat kan niet op het ogenblik. Nu ga ik het u doen.

Die nu zegt: *'O HEERE, beschaam mij niet'*, die heeft in de eerste plaats medelijden met zijn tegenstanders. Hij heeft geen wrok. Hij heeft niets op deze mensen aan te merken. Hij heeft medelijden met ze. Want hij ziet dat zij gebruikt worden door God in betrekking tot zijn persoon. En hij kan ze eerlijk en oprecht de hand drukken. Daar komt ook bij dat het hem bekend is dat ze niets waard zijn, niets. Want ieder die hem met het oog op de weg waarin hij zich bevindt, die Gods weg is, tegensprekt: hij is niets waard. Een enkele vraag werpt hem omver. Een enkele opmerking doet hem voelen: 'Ik weet het niet, ik weet het niet.' Want in een weg Gods gaat de strijd zo gemakkelijk. Kent u wel de

wapenen van zo'n strijd? Ik zeg in Gods weg. Dat is wenen en bidden.

Maar dan verder? Verder bidt hij. Dat drijft hem uit. Dat drijft hem altijd weer uit. Want hij is geen stok en geen blok, geen marmer. Hij is een mens, wie niets menselijks vreemd is. Het drijft hem uit. En nu hebt u hier het gebed van zo iemand: *'O HEERE, beschaam mij niet.'* Was hij bang dat het niet goed af zou lopen? Vreesde de dichter? 'De volmaakte liefde drijft de vrees buiten', zegt Johannes (1 Joh. 4:18). Nee, de dichter vreesde niet. In het diepst van zijn ziel was hij ervan overtuigd dat hij in Gods weg was en dat het goed zou zijn in het eind. En ook dat dit zou blijken in het eind. Denk nog eens terug aan Psalm 3 vers 2 (ber.): 'Gij doet m' Uw gunst aanschouwen.' Lees dat versje straks nog eens, als u thuis zijt gekomen. 'Gij doet m' Uw gunst aanschouwen.' Maar omdat de dichter overtuigd was dat hij een goed einde zou bereiken, omdat de zaak die hij voorstond uit God was, bad hij.

Wij hebben vreemde gedachten van het gebed. Toehoorders, wanneer wij in nood zijn, het moeilijk hebben, dan gaan we bidden. Het spreekwoord zegt: 'Nood leert bidden.' Wat moet er nu gebeuren? Nu moet God ons helpen. En als Hij het eens niet deed, dan zou Hij er slecht vanaf komen. Weet u dat zo de toestand is? Zo is de toestand. Dat is geen bidden! Men bidt wanneer men van tevoren verzekerd is van de verhoring. Wie dit niet is, die bidt niet. En hij wil maar hebben dat God aan zijn kant komt. Straks zal hij Hem wel weer laten varen. Maar op het ogenblik moet de Heere helpen. Dat is net als... U ontmoet mij of ik ontmoet u. Laat ons zeggen: ik ontmoet u. En dan wil ik dat u doet wat ik op dat moment graag wil dat u doet. U moet mij dienen. Wanneer u dat nu niet doet, dan hebt u kans dat ik lelijke gedachten in mijn hart van u krijg, of zelfs dat ik wat van u ga zeggen tegen mijn naaste. U moet mij dienen. Waar haal ik dat recht vandaan? Waar haal ik het recht vandaan dat u mij zou dienen? Dat recht is er niet.

Als nu iemand bidt, dan wil hij dat God hem helpt. Waar haalt hij dat recht vandaan, om dit zelfs maar te kunnen verwachten? Dat recht heeft hij niet. Het recht bestaat wel, maar daarop let hij niet. Het recht bestaat in de belofte Gods die in Christus Jezus ja en amen is. En wanneer nu de mens Christus omhelst en de belofte van God in Zijn Zoon zich toegeëigend heeft, dan heeft hij een recht om van de Heere hulp te

verwachten. En dat wordt genoemd in 1 Petrus 3 vers 19: ‘de vraag ener goede consciëntie tot God’.

Maar niet alleen bidt hij omdat hij gelooft dat de zaak recht ligt en dat dit openbaar zal worden. Hij is toch een mens! ‘Gij zijt mensen; maar Ik ben uw God’, staat er in Ezechiël 34 (vs. 31). Hij kan toch zichzelf niet helpen? Hij kan geen ogenblik blijven staan. Daar heeft hij de Heere voor nodig.

En dan heeft hij zijn ogenblikken van inzinking. Lees Psalm 116: ‘Ik zeide: Alle mensen zijn leugenaars’ (vs. 11) ‘Alle’, de profeten dus ook. Lees de 31e Psalm: ‘Ik zeide: Ik ben afgesneden van voor Uw ogen; dan nog hoordet Gij de stem mijner smekingen’ (vs. 23).

Nu, om deze en ook om andere redenen bad David en bidt de Kerk en bidt de gelovige. En David zei: *‘Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE, beschaam mij niet.’*

Het is nu wat laat geworden. Een uitvoerige toepassing kan ik u niet meer geven. We hebben de woorden, voor zover het ons geschonken werd, verklaard, en nu is het aan u om te onderzoeken, lieve mensen, oud en jong, kinderen en ouders, te onderzoeken hoe u in dit leven staat. Hoe staat u in het leven? Dit is een grote vraag. Met God of zonder Hem? Wat bedoelt u, wat hebt u op het oog? De wereld of de Heere? Wat? Gij kunt niet God én de wereld op het oog hebben. Twee heren kan men niet dienen. En het is ook niet mogelijk om geen van beide op het oog te hebben. Dan zou u sterven. Dus het is een van beide: de Heere of de wereld. Wat is het? Wat is het? Het is niet zo moeilijk te onderzoeken hoe het is bij u. Als het de Heere is, dan stelt ge God boven uzelf, boven uw persoonlijke belangen, boven uw bezittingen, boven uw gezondheid, boven rijkdom of armoede, boven vriendschap of vijandschap, boven gezondheid of ziekte. Als het de Heere is Die u bedoelt, dan staat de Heere boven al. Heb God lief boven al. Is het anders, dan heeft de Heere Jezus dit gezegd: ‘Die kan mijn discipel niet zijn’ (Luk. 14:26). En als het de wereld is, dan zoekt u te paren de wereld en de godsdienst – niet God, want die kent u niet. Maar de wereld en de *godsdiens*t. En dit is de weg waar de wereld zoveel van houdt.

Wat is het nu bij u? Ik denk, ik vrees, dat bij de meerderheid gevoeld wordt dat de consciëntie veroordeelt. En dat het Woord hier helemaal

geen hulp biedt en God ook niet. Als dat nu zo is, zou u dan maar uw leven niet eens af gaan breken, voordat u in de verdoemenis zijt? Zou u uw leven maar niet eens gaan afbreken? Het is misschien al wel laat, wellicht zijt gij lang niet jong meer. Maar u is toch nog aan deze kant van het graf. Zou u maar niet eens beginnen?

Ik hoop dat u gedwongen en gedrongen zult zijn om te beginnen. Vraagt u: Wat is het begin dan? Nadenken, nadenken, diep nadenken. Nadenken over alles, nadenken ook over wat u vanmorgen gehoord hebt. Er is stof genoeg tot nadenken in geweest. Nadenken, diep nadenken, diep nadenken, uw tijd gebruiken, uw kostbare tijd gebruiken. Niet zeggen: 'Ik moet er eens uit.' Niet verlangen dat deze of gene eens een praatje komt maken. Dat komt alles op zijn tijd en in de mate waarin God wil dat we het genieten zullen. Maar zoeken moet u dat niet. U moet God zoeken. U mist God. U moet Hem zoeken. Nadenken.

En de volgende stap is: ter harte nemen. En zo ernstig ter harte nemen dat u zegt: 'Wanneer er geen ingrijpende verandering komt, dan ben ik voor eeuwig verloren.' Zo begint het. En als de bekering van u hiermee in verband staat – wat dan nog niet bekend is – dan zal God het verder brengen. En Hij zal u niet begeven en Hij zal u niet verlaten, en Hij zal allerlei dingen beschikken, wonderlijke dingen, en Hij zal u altijd weer gaan bearbeiten, ook al zijt gij afgedwaald, al is de ernst afgenomen, Hij zal u bearbeiten, en Hij zal u zólang bearbeiten, dat ge de gelijkenis van de tollenaar leert kennen en de ondervinding van Jozua de hogepriester krijgt (Zach. 3).

Gaat een mens verloren, dan is dat omdat hij de weg naar de verdoemenis gekozen heeft. Maar u hoeft niet verloren te gaan. Kinderen, hoor je dat wel? Je hoeft niet verloren te gaan. Wie dat zegt of denkt, die miskent het Opperwezen, Dat zegt: 'Zo waarachtig als Ik leef, zo Ik lust heb in den dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve' (Ezech. 33:11).

O, wijs je kinderen er toch op. Laat hen goed horen dat het van zo groot belang niet is dat ze vooruitkomen in de wereld, ofschoon niet zonder belang. Laat hen dat goed horen. Laat hen ook weten dat het er niet op aankomt om de kinderen, wat men noemt, een zonnige jeugd te bereiden. Doe hen weten dat één ding nodig is, en dat een mens moet bekeerd worden. Doe hen dat weten. Ouders, doet u dat? Zonder te

preken? Zonder erop te hameren? Want dat is alles wetswerk, dat is zonder betekenis. Al dat gehamer... zonder betekenis, alles wetswerk. Maar op te zien tot de Heere en te vragen. Zichzelf eerst te beschuldigen: 'O, Heere, wat laat ik de mensen toch gaan. En hoe weinig waarschuw ik toch mijn kinderen of betrekkingen.' Beschuldiging gaat vooraf. En dan: 'Heere, zoudt U het mij eens willen geven, op Uw tijd en Uw wijze, om eens wat te zeggen?' En dan komt die tijd, dan geeft de Heere u wat te zeggen. Maar als u preekt, dan keert men zich onmiddellijk van binnen van u af, onmiddellijk. En het werkt niets uit, alleen maar tegenstand. U loopt gevaar van de persoon tegen wie u preekt een zondaar tegen de Heilige Geest te maken. Dat is al wat u ermee bereiken zult. Maar als het geen Wet is maar Evangelie, dat wil zeggen als het evangelisch werken is – evangelisch werken is immers van de Heere daartoe bekwaam gemaakt te worden – dan legt dat beslag op de mens. En dan behoort het tot het brood dat op het water geworpen is en dat u na vele dagen of jaren terug zult vinden (Pred. 11:1). Heeft niet de Heere Jezus* gezegd: 'Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden' (Zach. 4:6)?

En vasthouden, vasthouden. Ook al hebt u veel verdriet van iemand. U moet hem vasthouden. Uw kinderen, al trappen zij u op het hart: vasthouden, vasthouden. En zo moet u ieder mens vasthouden. Mischien gebeuren er nog wel wonderbare dingen.

Ik moet eindigen. Dit vond ik eens bij iemand:** 'Een goede zaak, een goede God en een goede consciëntie te hebben, dat dacht ik een voorrecht.' U ook?

Amen.

Gebed:

Heere, waar komt men niet wanneer men een goede zaak en een goede consciëntie en een goede God heeft? Ach, in de hemel. En dan zult U waarschijnlijk hier voor ons ook nog wel wat hebben weggelegd, en wellicht nog wel overvloed ook. Want Gij, Die altijd waart in de din-

---

* Als de Engel des verbonds Die tot Zacharia sprak. Vergelijk de kanttekening in de Statenvertaling bij Zach. 3:1 met Zach. 4:5.

** Ebenezer Erskine (1680-1754).

gen Uws Vaders, maar ook dacht aan de belangen van de mensen die U omringden, zei eens: 'Zoek eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al het andere zal u toegeworpen worden.'

Heere, leer ons dan ons in Uw weg te stellen. Haal ons uit onze eigen weg, uit onszelf en uit al wat ons tracht van U af te houden: eigen vlees en bloed. Trek ons, en breng ons tot Uw wonderbaar licht. Wat zou het toch gelukkig zijn, als dit gebeurd was en zich herhaalde, telkens herhaalde. Heere, we zien nu ogenblikken van verwondering en van dankzegging en dankbaarheid, maar de eeuwige heerlijkheid zal daar nog wat anders van vertonen. 'Wat vreê heeft elk die Uwe Wet bemint; zij zullen aan geen hinderpaal zich stoten.' En waar we nu niet onder U zijn, en niet achter U, en U niet volgen, ach daar ligt de weg vol aanstoot. En dan moeten we maar zien dat wanneer wij gevallen zijn, wij weer opstaan. En we moeten het alles verwerken, zelf verwerken, zodat het er nog enigermate bij te houden is, maar het is er niet bij te houden, want dit zal het einde openbaren.

Ach, laat ons dan vragen: 'HEER', ai maak mij Uwe wegen door Uw Woord en Geest bekend.' Leg dat gebed in de harten van de kinderen die hier zijn en van de jonge mensen en van de ouderen en van de oudsten. En waar het in het hart gebracht is, laat het daar blijven. En als het waarlijk in het hart gebracht is, dan zullen er hier ogenblikken aanbreken, waarin men zich verwondert over de weg die met ons gehouden is, en zeggen: 'Hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag', en er zal een eeuwigheid aanbreken die een ogenblik is van eeuwige verwondering.

Vergeef het zondige in ons prediken. En wil ons nu begeven noch verlaten. Ieder gaat nu zijn weg. Breng hem waar hij zijn moet. Doe ons bedenken dat het de rustdag is, rustdag, een heilige dag. En geef ons te overdenken wat we gehoord hebben, en laat dit strekken tot verheerlijking van U en tot onze behoudenis.

Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

Amen.

Gezongen: Psalm 25:9 en 10.

Grafrede, gehouden door ds. J.P. Paauwe bij de begrafenis van mevrouw L.C. van Oort-Schreuders op 17 mei 1945 te Den Haag

Ik hoop dat u allen in staat zult zijn het korte woord dat ik zal spreken, te verstaan. Mijn stem is niet al te sterk en ik zie een tamelijk groot aantal mensen hier verzameld.

Het is toch aangenaam dat wij hier een ogenblik mogen vertoeven. Er kon in de aula niet worden gesproken. Maar misschien hebt u ook acht gegeven op wat het orgel speelde. Als ik mij niet vergis, was het eerste Psalm 68:

Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielenvreugd,
Daar zij hun wens verkrijgen. (vs. 2)

Wat is dan de wens van iemand die God heeft leren kennen? De eeuwige verdwijning van zichzelf en het eeuwige leven in God. Dat heeft hij hier leren kennen en dat is zijn waarachtig leven, zoals de apostel Paulus dat beschrijft in de bekende woorden: 'Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, Die mij liefgehad heeft en Zichzelve voor mij overgegeven heeft' (Gal. 2:20). En als u nu weet wat het geloof is, dan verstaat u ook iets van deze woorden: 'En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof.'

En wat is het geloof? Een middel waardoor een mens doodarm gemaakt wordt. Anders gezegd: een middel dat laat zien dat hij doodarm is. Daarom zei ik in het begin: de eeuwige ondergang in zichzelf en het eeuwige leven in God.

Daarna werd er gespeeld, zo ik mij niet vergis, Psalm 27: 'Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des HEEREN zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan' (vs. 13).

'Het genadewerk Gods', heeft eens iemand gezegd, 'is scherp en verlamdend.' Wat mag deze persoon daarmee bedoeld hebben? Dit: het genadewerk wordt achtervolgd door kruis. Mijn eerste woord hier in deze

stad, in de zomer van 1914 – het was een woord van inleiding – had dit tot inhoud: Geloof en kruis zijn onafscheidelijk aan elkander verbonden. Wie begrip van deze dingen heeft, weet dat God genade geeft en dat Hij dán het kruis geeft. Dat is de volgorde. Hierom zei men vroeger – zijn deze mensen er nog? ja, ze zijn er nog, maar ze sterven weg – hierom zei men vroeger tot een beginneling: ‘Welkom in de strijd!’

Zo ik niet had geloofd, dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God, waar was mijn hoop, mijn moed, gebleven? (vs. 7)

Want het enige dat een begenadigd mens heeft, is God.

Wij staan hier aan de groeve van mevrouw Van Oort. Ik heb haar in haar ziekte niet kunnen bezoeken, omdat de krachten mij daarvoor ontbraken. Maar ik vernam dat zij gezegd heeft: ‘Ik heb alles verloren; ik heb God overgehouden.’

Een begenadigd mens heeft niet anders dan God. En dan heeft hij nog zichzelf, voor zover hij niet gestorven is. En dat is zijn kruis, zijn ellende. ‘Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods’ (Rom. 8:24).

En was het laatste dat gespeeld werd niet Psalm 138? Hieruit kunt u aanhalen:

’k Zal met mijn ganse hart Uw eer
Vermelden, Heer’,
U dank bewijzen. (vs. 1)

Dat is het schoonste werk dat men verrichten kan: dank aan God bewijzen. De dankbare is de gelukkige. Wie niet dankbaar kan zijn, kan ook niet gelukkig wezen. Een mens zegt wel: ‘Wij kunnen niet dankbaar genoeg zijn’, maar dat zijn maar praatjes. Dat is de dankbaarheid niet; dat is wat anders. Wanneer Petrus zegt: ‘Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden’ (1 Petr. 1:3), dan hebt u daar een dankbaar mens. Dankbaar begint een mens te zijn als God hem in Christus aan-

genomen heeft. Tot op dat ogenblik was hij nooit een seconde dankbaar geweest. Rechten had hij! Maar een begenadigd mens is een rechteloos mens. En omdat hij een rechteloze is, heeft hij recht op alles: rechteloos in zichzelf, maar recht op alles in Christus, in God.

Rust niet voordat u dergelijke geheimen hebt leren kennen. Want u is doodongelukkig wanneer u ze niet hebt leren kennen voordat u het tijdelijke met het eeuwige hebt verwisseld.

Maar we kunnen ook aanhalen uit Psalm 138:

Als ik omringd door tegenspoed,
Bezwijken moet,
Schenkt Gij mij leven. (vs. 4)

Hoe waarachtig: 'Schenkt Gij mij leven.' Tot aan de lippen komt het soms, zoals het voor ons volk weinige weken geleden tot aan de lippen gekomen was. Maar dan zegt God: 'Tot hiertoe en niet verder!' Zo gaat het menigmaal in het leven van de begenadigde:

God, Die helpt in nood,
Is in Sion groot;
Aller volken macht
Niets bij Hem geacht. (Ps. 99:2)

Geloof u dat? Hebt u geloofd dat God van het begin tot het eind de oorlog in Zijn hand had? Hebt u geloofd dat het God was, Die toen het water tot aan de lippen gekomen was, gezegd heeft: 'Afgelopen! Afgelopen met het vergeldingswapen, met de gehele oorlog!' Dat heeft God gedaan. En zo hangt u en ieder mens puur van God af. En dat zult u allen eenmaal zien, als u de ogen er hier niet voor opengaan. En als het hier niet door u gezien wordt, dan zal het straks aanschouwd worden, tot uw eeuwige verschrikking. Want dan zal meteen geopenbaard worden dat u niet naar Hem gevraagd hebt. Ofschoon Hij alles was, hebt gij Hem in niets van uw leven toegelaten.

God moet in uw hart komen, anders is uw leven een verloren leven. Hij moet tot en in u gezegd hebben: 'Zie, hier ben Ik. Ik ben God en niemand meer.' En dat is het middel waardoor een mens leert geloven.

Roelof Pietersz over het geloof

Het geloof bestaat niet alleen in een kennis van God en Christus, maar ook in een toestemming en in een persoonlijke toe-eigening van de verdiensten van Christus tot zichzelf in het bijzonder, en dat met een vast vertrouwen dat God de Heere, vanwege het lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus, niet alleen anderen, maar ook ons genadig zal zijn.

Dit geloof wordt genoemd een dierbaar geloof (2 Petr. 2:1), een allerheiligst geloof (Jud.: 20). Als het geoefend is door kruis en lijden, dan is het kostelijker dan enig goud dat door het vuur beproefd is (1 Petr. 1:7).

Dit geloof rechtvaardigt ons voor God, want: 'Wij besluiten dan dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet' (Rom. 3:38). Dit geloof is een middel waardoor wij de weldaad verkrijgen van de rechtvaardigmaking, die enerzijds bestaat in de vergeving van de zonden en anderzijds in de toerekening van de heiligheid en gerechtigheid van onze Heere Jezus Christus. Dit geloof verenigt ons met God, want het omhelst Christus Die onze Vrede en Verzoener is met God: 'Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus' (Rom. 5:1).

Het geloof geeft ons vrijmoedigheid tot God: 'Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader' (Rom. 8:15). 'In Denwelken (Jezus Christus) wij hebben de vrijmoedigheid en den toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem', zegt Paulus (Ef. 3:12).

Het geloof verwerft alle nodige zaken van God, want: 'Alle dingen die Gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden' (Mark. 11:24). Zie ook Jakobus 1 vers 5-8.

Het geloof is dat krachtige wapen, waardoor wij kunnen bestaan in de strijd tegen de duivel en tegen de wereld, en door God de overwinning verkrijgen: 'En dit is de overwinning die de wereld overwint, namelijk ons geloof' (1 Joh. 5:4).

Dit geloof versiert ons met vele heerlijke deugden voor God, want het is als een boom die goede vruchten draagt: die vruchten zijn liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, zachtmoedigheid

en matigheid. Dit zijn vruchten die de apostel ‘vruchten des Geestes’ (Gal. 5:22) noemt.

Dit geloof, zijnde zo’n kostelijk ding, bevecht de satan, en hij schiet daarop zijn pijlen af, hij probeert het uit te blussen en de mens daartoe te brengen dat hij zijn vertrouwen zou wegwerpen en schipbreuk lijden aan zijn geloof. De satan zoekt het ongeloof in het hart van de mens te planten, hetgeen zoveel schandelijker is als het geloof kostelijker en dierbaarder is.

Het ongeloof maakt God de Heere tot een leugenaar (1 Joh. 5:10). Het veracht de aangeboden barmhartigheid en de genade van God. Het sterkt het rijk van de duivel. Want vanwege het ongeloof wilde de satan niet wijken uit het bezeten kind (Mark. 9:18, 19).

Het maakt dat de mens een afkerig hart van God heeft en het doet hem van God afwijken (Hebr. 3:12). Het sluit Gods handen, zodat Hij Zijn genade en weldaden niet meedeelt. ‘En Hij heeft aldaar niet vele krachten gedaan vanwege hun ongeloof’ (Matth. 13:58). Het maakt bij de mens alle dingen onrein, ook hun verstand en consciëntie (Tit. 1:15).

Tot dit ongeloof zoekt de satan de kinderen Gods te brengen. Daartoe verwekt hij in de zielen van de gelovigen veel aanvechting, die hij smeedt uit de vele zonden die bij ons zijn: uit de overblijfselen van de oude Adam die wij gedurig met ons omdragen, uit de zwakheid van het geloof die ons doorgaans aanhangt, uit de twijfel aan onze zaligheid.

Naast de aanvechting brengt de satan stromen van vervolging en waterstromen van verdrukking, waarmee hij het geloof zoekt uit te blussen. En als het niet het waarachtige geloof is, zo drijft hij het weg, net als dat het huis dat op drijfzand is gebouwd bij plasregens en waterstromen wegdrijft. Maar hij overwint daarmee Gods kinderen niet. Die onder de bewaring van de Heere zit, die wordt bewaard in dat geloof. Onze God vervult het werk van het geloof met macht. Hij begint dat goede werk in de Zijnen en Hij voleindigt dat tot op de dag van onze Heere Jezus Christus. In Hebreëën 12 vers 2 noemt Paulus de Heere Jezus Christus ‘den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs’.